

інвестиції, повністю ігноруються. Слід визнати, що подібна практика має місце і в Україні.

Викладене вище дає підстави для **висновку**, що стратегія розвитку соціально-трудова відносин в умовах глобалізації має формуватися на основі новітніх положень Міжнародної організації праці щодо головних функцій держави в даній сфері, а саме:

- розвитку раціонального поєднання державного і договірною регулювання;
- забезпеченні якості і дієвості законодавства у соціально-трудова сфері;
- створенні правової (законодавчої) бази регулювання соціально-трудова відносин на ринку праці, її уніфікації з міжнародними соціальними стандартами;
- формуванні та розвитку в державі системи соціально-трудова моніторингу;
- запровадженні та удосконаленні системи національних соціально-трудова стандартів;
- вдосконаленні організаційного і науково-методичного забезпечення договірною регулювання трудова відносин;
- забезпеченні ефективної допомоги в діяльності державних інспекцій згідно з потребами державного регіонального управління працею.

Безумовно, вказані положення не є вичерпними. Враховуючи національні умови, вони потребують постій-

ного розвитку, щоб, по-перше, вчасно відповісти на виклики глобалізації; по-друге, забезпечити надійний захист національних інтересів та максимально знизити загрози і ризики для вітчизняної економіки; по-третє, досягти гармонізації соціально-трудова відносин між усіма соціальними партнерами на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підруч. – 3-тє вид., випр. і доп. / О.А. Грішнова. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2007. – 559 с.
2. Людський потенціал: механізм збереження та розвитку : монографія / НАН України. Ін-т економіки промисловості / [О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.]. – Донецьк, 2008. – 468 с.
3. Закон України "Про зайнятість населення" від 05.07. 2012 р. №5067-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/Laws/show/5067-17>
4. Формування потенціалу соціально-економічних та організаційних змін: монографія / [за заг. ред. д-ра екон. наук І.А. Ігнатєвої, д-ра екон. наук В.В. Микитенка]. – К. : РВПС України НАН України і КНУД МОН України, Вид-во ПП Вишемирський В.С., 2010. – 694 с.

Стаття надійшла 05.11.2013

УДК 339.924+331.5

В.Г. Федоренко, Ю.Б. Пінчук

Євроінтеграція, економіка і ринок праці в Україні

У статті викладено основні напрями розвитку економіки, удосконалення ринку праці в Україні на базі євроінтеграції. Головна увага приділена інвестиційним процесам як головного напрямку підвищення ефективності економіки та зайнятості населення.

Ключові слова: євроінтеграція, ТНК (транснаціональні компанії), економічний цикл, безробіття, інвестування, зайнятість, споживання, національний дохід, виробниче нагромадження.

The paper presents the major directions of economic development and improvement of the labour market in Ukraine on the basis of European integration. The primary attention is paid to the investment processes as the main course of improving the efficiency of the economy and employment.

Keywords: European integration, TNCs (transnational companies), economic cycle, unemployment, investment, employment, consumption, national income, production accumulation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. Пожвавлення господарського життя та забезпечення соціально-економічного розвитку держави можна досягти

Федоренко Валентин Григорович, доктор економічних наук, професор, академік НАН України, завідувач кафедри менеджменту, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ);

Пінчук Юлія Борисівна, доцент, кандидат економічних наук, Кременчуцький національний університет (Кременчук).

© Федоренко В.Г., Пінчук Ю.Б., 2014

на основі структурної перебудови економіки, приватизації, фінансової стабілізації, створення розвиненої системи ринків, у т. ч. ринку капіталів і ринку праці, забезпечення ефективної зайнятості населення і соціального захисту певних прошарків суспільства. Ринок праці, робочі місця – найбільш складний і динамічний елемент ринкової економіки. Тут не тільки переплітаються інтереси працівників і роботодавців, а й віддзеркалюються всі соціально-економічні, політичні, демографічні та інші процеси у суспільстві. Особливе місце займає питання розвитку основних фондів, які впливають на кількість та якість робочих місць.

Процеси, що відбуваються на ринку праці та у сфері зайнятості, тісно пов'язані з процесами у підприємницькій, кредитно-грошовій і зовнішньоекономічній сферах, в оподаткуванні та інвестиційній діяльності, освіті та організації профнавчання. Від того, наскільки успішно функціонує економіка, у якій фазі економічного циклу вона перебуває, як сполучаються ринкові засади функціонування і державне регулювання, чим характеризується поведінка головних суб'єктів ринку залежить попит на робочу силу та її пропозиція, обсяг зайнятості й рівень безробіття.

Сучасна економічна наука довела, що на стан зайнятості населення справляють безпосередній вплив процентні ставки по кредитах та депозитах, інвестиційна активність суб'єктів підприємництва, система оподаткування, структура державного бюджету й державних витрат, співвідношення фондів нагромадження і споживання в домогосподарствах тощо. Усе це підкреслює надзвичайне значення вивчення закономірностей організації робочих місць і функціонування ринку праці в тісному зв'язку із вказаними економічними явищами [3].

Виклад основного матеріалу. Як показують наукові дослідження, за роки незалежності в Україні знизився інтелектуальний потенціал, який визначає її роль і місце у світовому "табелі про ранги". За прогнозами ЮНЕСКО, досягти високого рівня національного добробуту можуть тільки ті країни, які мають серед працездатного населення 40–60% фахівців з вищою освітою. А США та Японія планують мати серед усіх працюючих майже 90% таких фахівців. На думку експертів, це дасть можливість цим країнам досягти значного економічного ефекту. Тому поки в Україні не буде звернуто належну увагу на науковців і фахівців з вищою освітою, ми й надалі будемо пасти задніх. У 20 розвинених країнах, в яких працює 95% учених світу, прибуток на душу населення щорічно збільшується на 200 доларів, а в країнах, де науковців небагато, – лише на 10.

У руслі цих тенденцій спостерігається перенесення до слаборозвинених країн виробництв з високим рівнем матеріальних та енергетичних затрат, а також екологічних ризиків. Водночас високорозвинені країни заохочують імпорт інтелектуального капіталу.

Виходячи із зазначеного, для організації робочих місць і підвищення рівня зайнятості населення головним є розвиток промисловості, яка має базуватись на нових технологіях, із урахуванням вимог часу, а для цього потрібні капітальні вкладення. Однією з таких форм вкладення капіталів є інвестиції.

Інвестиційна діяльність охоплює всі сфери народного господарства – і сферу матеріального виробництва, і соціальну. Роль держави у вирішенні цієї проблеми має принципове значення.

Раніше інвестиційна діяльність розглядалася як така, що спрямована на відтворення основних фондів шляхом капітальних вкладень у народне господарство. У ринкових умовах інвестиціями є всі види майнових і інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого створюється прибуток або досягається соціальний ефект.

Інвестиції здійснюють вирішальний вплив на формування темпів економічного зростання і добробуту населення країни, що, у свою чергу, безпосередньо пов'язане із забезпеченням оптимального співвідношення між нагромадженням і споживанням.

Аналізуючи розвиток економічної системи, виділяють *три головні функції інвестицій* у процесі розширеного відтворення. По-перше, вони дають змогу забезпечити економічне зростання і якісне оновлення основних фондів на принципово новій, конкурентоспроможній основі на рівні як окремого підприємства, так і національної економіки в цілому. По-друге, здійснюють прогресивні структурні зміни у суспільному виробництві, які стосуються найважливіших макроекономічних пропорцій. По-третє, реалізують досягнення науково-технічного прогресу і підвищують на цій основі ефективність виробництва як на мікро-, так і на макрорівні. При цьому важливе значення має оптимізація найважливішої макроекономічної пропорції-співвідношення між нагромадженням і споживанням, від якої залежать темпи зростання виробництва, рівень споживання населення і ефективність суспільного відтворення [1].

Сучасна економічна ситуація в Україні зумовлює зміни у співвідношенні нагромадження і споживання, спрямовані на підвищення результативності господарювання всіх суб'єктів суспільного виробництва, інтенсифікацію процесу відтворення. Йдеться про те, щоб за допомогою економічних регуляторів у всіх суб'єктах господарювання нагромадження більш результативно впливало на зайнятість робочої сили, раціоналізувало попит, а фонд споживання все більше спрямовувався на розширення того виробництва, яке повніше покриватиме зростаючий попит, підвищення якого стимулює вкладення інвестицій, що у свою чергу сприяє зростанню вітчизняної економіки.

Досвід розвинутих країн свідчить, що на співвідношення нагромадження і споживання істотно впливає інтенсифікація розширеного відтворення, впровадження інноваційної моделі розвитку. Вони повинні знизити коефіцієнт нагромадження, оскільки для одержання одного відсотка приросту національного доходу можна буде зменшити норму виробничого нагромадження. Отже, першочерговим для української економіки є підвищення ефективності використання всіх елементів нагромадження, інвестиційних ресурсів на всіх стадіях їхнього кругообігу [2].

При розгляді проблем розширеного відтворення в економічній літературі акцент ставиться на процесі нагромадження як на головному чинникові забезпечення економічного та соціального ефекту. При цьому інвестиційний процес розглядається як складова процесу нагромадження. У макроекономічному аналізі проблем розширеного відтворення процес формування фондів нагромадження і споживання неможливо відірвати від процесу формування інвестиційних ресурсів, пошуку коштів для інвестиційної діяльності як чинника розширеного відтворення та ліквідації диспропорцій у розвитку національної економіки. Аналіз показує, що відтворювальний процес обов'язково зумовлює збалансування інвестицій, нагромадження і споживання. Тому пошук подолання диспропорцій у розвитку економіки України повинен передбачати досягнення збалансованості найважливішої відтворювальної пропор-

ції: інвестиційний фонд – фонд нагромадження – фонд споживання.

Макроекономічний аналіз показує, що важливе значення має розгляд функціональної структури валового внутрішнього продукту, а в ньому – тієї його частки, яка використовується для здійснення інвестування. Ґрунтуючись на цих даних, можна простежити взаємозв'язки, що складаються між динамікою інвестицій та валовим внутрішнім продуктом, а також структурою останнього.

У розвинутих країнах світу відносно високий рівень інвестування підтримується за рахунок великих інвестицій у докорінну реконструкцію виробництва й розвиток нових галузей економіки. Суттєву роль тут відіграє й економічна політика держави, яка за допомогою податкових важелів, а особливо прискореної амортизації, стимулює фірми і компанії збільшувати обсяги інвестицій. У розвинутих країнах світу 30–40% інвестицій здійснюються самою державою. За рахунок держави фінансуються інвестиції в галузі виробничої та соціальної інфраструктур, а в деяких країнах, окрім того, і в житлове будівництво. Це може бути загальним орієнтиром для оптимізації інвестицій і структури валового внутрішнього продукту України.

Слід зазначити, що в Україні тривалий час виділялось недостатньо коштів для розширення виробництва, що затримувало організацію робочих місць. При цьому основна маса капітальних вкладень спрямовувалась на нове будівництво, що в кінцевому підсумку поглиблювало технологічну диференціацію виробництва і в даній галузі, і в національній економіці в цілому. Збільшувались інвестиції у позанормативне незавершене будівництво, невстановлене обладнання і запаси. Усе це призвело до не виправданого перенапруження української економіки, де питома вага зносу діючих основних виробничих фондів значно більша порівняно із впровадженням нових. На початку 90-х років минулого століття негайної заміни потребували близько 25% основних фондів, у т. ч. майже 40% машин і обладнання.

Вихід із такої негативної ситуації та подальший розвиток вітчизняної економіки потребує інноваційно-інвестиційного поживлення, оновлення основних фондів на принципово новій, конкурентоспроможній основі. Відтворення основних фондів на рівні як окремого регіону, підприємства, так і національної економіки в цілому має спиратися на науково обґрунтовану інвестиційну політику в умовах ринкового трансформування. Важливе значення для підвищення ефективності інвестиційної діяльності має поліпшення технологічної структури інвестицій за рахунок збільшення питомої ваги витрат на відтворення активної частини основних фондів машин та устаткування.

В умовах ринкових відносин важливе значення має вибір оптимальної структури джерел фінансування капітальних вкладень, яке здійснюється за рахунок власних і залучених коштів. Найприйнятнішим для розв'язання цієї проблеми є комплексний підхід до вибору джерел фінансування капітальних вкладень. Головною передумовою для визначення оптимальної структури таких джерел може бути детальний аналіз, який повинен визначити гра-

ничний розмір капітальних витрат, виходячи з розміру та питомої ваги кожного джерела фінансування, які можна залучити для здійснення інвестування.

Необхідно підкреслити, що останніми роками гостра потреба в інвестиціях для структурних перетворень, інноваційної діяльності виникла в найрозвинутіших регіонах України, які значно відрізняються часткою (внеском) у ВВП держави. Такою є, зокрема, Київська область (включаючи місто Київ), яка за внеском у ВВП перевищує такі високо індустріальні області, як Донецька, Дніпропетровська, Харківська.

Досвід розвинутих країн свідчить, що найважливішу роль у процесах інвестування відіграє фондовий ринок, активне функціонування якого сприяє залученню, концентрації та перерозподілу інвестиційних ресурсів на користь перспективних галузей економіки та окремих підприємств. Економіка України, її регіонів не може ефективно розвиватися без ринку цінних паперів. На жаль, сьогоднішній стан фондового ринку не відповідає тій ролі, яку він повинен відігравати у створенні сприятливого клімату, підвищенні ділової активності в країні та регіонах.

Висновки. З метою оздоровлення ситуації на регіональних фондових ринках України, створення умов для активізації інвестиційної діяльності необхідно здійснити ряд заходів, серед яких слід виділити основні:

- запровадження на організованому фондовому ринку регіону вторинного ринку акцій перспективних, інвестиційно привабливих емітентів;
- організація розміщення й обігу на регіональних фондових біржах корпоративних облігацій виробничих підприємств і банків регіону;
- випуск регіональних і муніципальних позик із залученням у регіон не тільки стратегічних, а й портфельних інвесторів.

Доцільно розробити багатопланову програму розвитку регіонального фондового ринку, створення і функціонування інвестиційно-позикової системи, яка мобілізує вільні грошові ресурси населення, підприємницьких структур області, зовнішніх інвесторів, а також міжрегіональне співробітництво для інвестування регіональних проектів. Для підвищення ефективності економіки слід істотно підняти роль амортизаційних відрахувань, ефективно використовувати прискорену амортизацію.

Вирішення зазначених проблем дасть можливість збільшити відповідну масу фінансового капіталу для реалізації пріоритетних інвестиційних проектів, впровадити якісні структурні зрушення в розвиток української економіки, досягти оновлення основних фондів і створення нових робочих місць.

Список використаних джерел

1. Федоренко В.Г. Інвестування : підруч. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К. : Алерта, 2008. – 448 с.
2. Світові економічні процеси і кризи : зб. доповідей на форумі. – Сінгапур : Технічний університет, 2009. – 258 с.
3. Федоренко В.Г. Производство, обмен, распределение и потребление в современных условиях кризиса / В.Г. Федоренко // Экономика и Держава. – 2013. – №3(75).

Стаття надійшла 17.01.2014